

UDVARHELYI HIRADÓ

SZÉPIRODALMI, TÁRSADALMI, KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Előfizetési árak:

Egész évre 4 frt, fél évre 2 frt, negyed évre 1 forint.
Egy szám ára 8 kr. — Község-, körjegyzők- és tanítóknak
egész évre 3 frt. — Megjelen hetenként egyszer, vasárnap.

Felelős szerkesztő: **Cs. Szabó Kálmán.**

Szerkesztő
és laptulajdonos: **Becsek Aladár.**

Hirdetések a legolcsóbban számíttatnak. A bélyeg díj
külön minden beiktatásnál 30 kr. Nyiltér sora 25 kr.

A hirdetés és nyiltér díja előre fizetendő.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Becsek D. Fia könyvnyomda

Szakiskola.

(—k) Tény az, hogy városunk szinte mindennemű tanintézettel el volt látva már akkor, a midőn a miniszterium, amely állandó jóakarattal viseltetik a székelyföld eme városa irányába, egy szakiskola felállítását vette célba s így tehát azon megütköznünk most, visszagondolva a már-már feledésbe ment eseményekre, hogy annak keresztülvitele elé a városi képviselőtestület már akkor milyen akadályokat gördített — némi rezignáció nélkül nem lehet.

Különben az régi, hagyományos átka volt városunknak, hogy ha nem is az általános, de a szomszédos vármegyékkel bár lépést haladni ne tudjon s csak így képzelhetők el azok a furábbnál-furább építkezések, amelyek városunk utcáit tarkítják; szomorú bizonyosságot téve a jó izlés hátramaradottsága mellett. A mivelődés, előhaladás mindig karöltve jár az izlés fiuomódásával. A léleknek magasabb vágyai keletkeznek s míg munkássága nemesebb eszmék diadaláért történik, addig pihenése is finom eszményi dolgokban nyilvánul. E finom eszményi dolgok, melyeken a művelt lélek megpihenni szeret — a művészet.

És mit tapasztalunk? Éppen annak az intézetnek, amely hivatva van a művészet ápolására és egyszersmind a megélhetéshez, a biztos kenyérhez juttat, no hát annak az intézetnek kellett városunk képviselőtestületével megküzdnie. Amíg a szomszédvármegyék városai vettek, egymást felülmulva ajánlják föl az ingyenes helyet, csakhogy egy ilyen intézethez jussanak, addig minálunk, annak idején a képviselőtestület azt a csekély területet is pénzért akarta átengedni.

E dolgokról azonban nem szükséges disser-

tálnunk, mert ma már talán végre-valahára ez ősdi szellemmel kezdünk szakítani.

Ennek a kezdődő érdeklődésnek Wlassics adta meg az impulzust, részben azzal, hogy kiválóan érdeklődött a magyar művészet és iparművészet iránt. Mert ki ne emlékeznék hálás örömmel ama rendeletekre, melyek a középiskolai tanárokat a képzőművészeti nevelésre utasítják! Hiányos egyoldalú nevelés az, a mely pusztán a betűt tanítja, a betűkbe foglaltat szöveget és igazságokat. A szem és fül után való képzést a mi nevelési rendszerünk nem ismerte és a miniszter egy egészen új művészi világot adott az ifjúságnak, mikor a verseken kívül képeket és szobrokat mutat neki. Így tehát érthető az, hogy az eddig — szomorú dolog biz ez — nem jó szemmel nézett helybeli szakiskola iránt is — amely iparművészeti célokra oktat ki — általánosabbá kezd válni az érdeklődés.

És mégis milyen eredményeket értünk el még csak a legutóbbi években is? Az udvarhelyi ember nem igen érdeklődik a városa iránt. Miért is? Hisz ugy sincs pénzünk. Már pedig pénz nélkül építkezni a boldog is beláthatja, nem lehet. Minden jól van úgy, a mint van. Majd épít az állam, ha neki úgy tetszik. No hát e nagyfokú nemtörődömség mellett is emelünk egy pár egész modern épületet s mi talán majd értékesebb várost hagyunk örökül utódainknak, mivel csak jobban is hozzá nőnek nek az új városhoz, mint a jelenlegiek tulnyomó többsége, akiket a szél fújt össze az ország négy sarkáról, az ócska régihez.

Ezt az örökséget gyarapíthattuk volna most egy új, hatalmas épülettel, a kő- és agyagipari szakiskolával. De sajnós, az is arra az

utra jutott, mint előtte annyi sok. Valóban ritka kedvező alkalom kínálkozott egy új, hatalmas palotával emelnünk városunk külbecsét, és ime a képviselőtestület maradisága következtében — mert jelen alkalommal a pénzhányt sem lehet felemlíteni — elestünk tőle.

A jelenleg fenálló szakiskolát 1893-ban építették 26,000 frt költséggel. Idők folytán az intézet szűknek bizonyult s így annak kibővítését, illetve egy új építését határozta el a miniszter, a mi, hogy könnyen keresztülvihető legyen, a jelenlegit a városi képviselőtestületnek, az eredeti áron, megvételre felajánlotta, amely, ha megtörténik, ígéretet tett, hogy mintegy 70,000 frt költséggel egy teljesen új, modern palotát emeltet városunkban a szakiskola részére.

No és mi történt?

Városunk képviselőtestülete, azt mindnyájan jól tudjuk, már ez ideig igen sok reformeszmé keresztül vitelét határozta el; no természetesen elvileg. Pénz azonban soha sem volt és nem is volt várható, így tehát azok minden egyes közgyűlésről levették napirendről. Ilyen indítvány volt egy községi iskola építése is, a mely az utóbbi időben hogy mennyire szükségessé vált, az bizonyítja legekleatásabbul, hogy a direkt a Mária Valéria-gyermekkert pénzével a saját céljaira építettett intézetet foglalta le a maga számára. A jó alkalom tehát itt volt, hogy olcsó áron a községi iskola céljaira egy olcsó épülethez jussunk, mert azt már tovább huzni-halasztani, szinte lehetetlen. Azonban a képviselő-testület azt most drágának találta s így két épülettől estünk el egyszerre, a melyeket egy kis körültekintéssel megszerezhetünk volna.

Az idegesség oknyomozása.*)

— Irta: Dr. Hajós Lajos —

Első kutató pillantásunk a talajt puhatolja, melyen az idegesség tenyészik, második a lehullott és csirázó mag eredetét. Egyesek idegesekké lesznek valami külső dolog miatt, a kik előbb nem voltak azok; mások idegesek ugyszólván, a mióta megvannak; — aztán vannak olyanok, a kik középuton járnak a két véglet között. Részletezzük ezeket a lehetőségeket.

Ha az egyén élete folyamán lett kitéve ártalmaknak, melyek betegségét okozták, — akkor az idegesség szerzettnek nevezhető; — ha pedig az idegesség okait az egyén születésének előtörténetében találjuk, ily esetben öröklött idegességről lehet szó. Mint 3-ik eshetőség forog fenn, ha az egyén öröksége nem maga az idegesség, hanem csupán arra való hajlam, mely miatt rá nézve oly dolgok is, miket mások büntetlenül elviselhetnek, már mint ártalmak szerepelnek. Az ily relativ ártalmakat, melyek a teljesen egészségesre hatástalanok, azonban az öröklékenyen hajlamosra nézve károsak, alkalmi okoknak nevezzük.

Ezen utóbbiak az élet handicapeversenyében már bizonyos tulsulyal kezdik futásukat, ezért terhelteknak neveztetnek s míg a kezdeti teher nélkül

indulók idegessége szerzettnek, az utóbbiaké terheltségi idegességnek neveztetik.

Sokkal könnyebb megállapítanunk az időpontot, melyben egyes kártékony tényezők beleavatkoztak valakinek születése előtti vagy utáni történetébe, mint megneveznünk magukat az okokat, melyek az egyszerű idegességet okozzák. A leghelyesebb, ha már az okok fűrkészésénél külön választjuk a szerzett idegességet a terheltségitől.

A szerzett idegesség kórokozó ártalmi többnyire akkor vetődnek az egyén utjába, mikor megkezdí küzdelmét az élettel; küzdelmét a jövőjéért, anyagi prosperációjáért, boldogulásáért. Ezen időpont rendkívül különféle. Azok, a kik rendezett családi és anyagi viszonyok között születtek, aránylag soká meg lesznek óva szülőik gondoskodása által az élet fagyos lehelletétől. Ha fiuk, úgy többnyire az első ártalmakkal akkor találkoznak, mikor tanulmányaik miatt el kell válniok szülői házuktól. Ez átlag hamarabb következik be azoknál, kiknek szülei falun lagnak, hol az iskolázatásnak csak első kezdete lehetséges. Leánygyermek tovább szoktak szülei védszárnya alatt maradni, ezeknél az első ártalmak időpontja rendszeren fejlettségük azon foka, midőn szülei többé egy bizonyos tere nem tudják őket követni; mikor ugyszólván konkurrenciá lesznek anyjoknak, mert felébred valami bennök, a mi eddig aludt, ez pedig a nő, a ki bizonyos tekintetben szemben áll anyjával, mert az is nő. A nemi kifejlődés kezdete az, mely számos testi és lelki vál-

tozással járván, ugyananyai ártalom veszélyének teszi ki a leánygyermeket.

Mások a viszonyok, hol a gyermek nem jól rendezett körülmények között született. Első gyermekévekben már kikezdi őket a nyomor; szülei munkába járnak és ők örízetlenül állanak annyi ártalommal szemben. — Hát még azok, kik mint a nyomor igazi gyermekei, felnőnek a nélkül, hogy szülőt ösmertek volna, — a nélkül, hogy anyai gondoskodásban részesültek volna.

Ha mégis számon kéretnek az idegesség szülő okai, úgy első sorban kiállott betegségek, nyomor és küzdelem azok, melyekből ezen betegség oly kiapadhatatlanul buzog. Többnyire ezen okok nem különkülön hatnak, hanem a legkülönfélébb kombinációban. Említettük a betegségeket. Általában mondható, hogy mindenféle betegség forrása lehet az idegességnek. A szervezet egy kiállott betegség után fizikailag csakhamar magához tér, de visszamarad az idegrendszer gyengesége, melyre most mint ártalom hat minden, a mit az egészséges szervezet nyom nélkül tudna elviselni. A rekonvalascencia, mely fokozott ápolást és gondot igényel, nehezen fér össze az élet nehézségeivel. A betegségből alig-alig felgyógyultnak már is küzdenie kell, mert a nyomor még jobban felburjánzott körülményben, mivel betegsége alatt nem is kereshetett. A szegényebb osztályban így állandóan karöltve jár a betegség, a nyomor és a küzdelem; végül ezen hármas gyökérből az erkölcssteleenséget és iszákosságot látjuk kinőni, mint újabb törzsokait az idegességnek. Minél korábbi évek-

*) Szerzőnek Az idegesség férfiaknál és nőknél (Neureszténia és hisztéria) című most megjelent értekezéséből.

A miniszter látva a habozást, a mostani szakiskola 36,000 frttali kibővítését vette czélba s utasította a helybeli államépítészeti hivatalt, hogy a miniszteriumban nagyjában megvázolt tervet a helyi viszonyokhoz alkalmazva, a lehető legjobban oldja meg, ami tényleg keresztül is lett vive s az egész építkezés már aug. elsejére teljesen elkészül.

Tehát lesz egy toldozott-foldozott szakiskolánk, amely a körülményekhez, a terület nagyságához mérten a lehető legjobban készült ugyan, azonban megszegényítettük városunkat egy modern épülettel akkor, amidőn olyanoknak amugy is olyan nagyon szükiben vagyunk. Már ma ott állunk, hogy ha valamelyes nagyobb rendezéshez, építkezéshez akarunk fogni, mint az immár jelezve is volt, ugy is egy félmillió kölcsönrel kell magunkon segitenünk, amely összegben aztán benne lesz városház, vágóhid stb. és a községi iskola is. Ilyen formán, triviális hasonlattal élve, ugy jártunk, mint a mádi izraelita, vagy talán még rosszabbul.

A dolgok ilyenekénti állása juttatja eszembe, amidőn a fiatal Salamon az ő öregétől ismételtén pénzt kér ruhára, amit az megtagad.

— Salamonkám, te megölsz fűsvénységgeddel — tör ki a fiatalból a szó. — Majd meglátod, hogy a temetés többé kerül, mint egy rungy roha.

— Bulond beszéd! A temetés sak egyszeri kiadás.

Azonban ezt anekdotával elűtteni nem lehet. Nagyon eljött az ideje, hogy immár legalább a következő épületeknél legyünk figyelemmel az aristotelesi hármasságok, a mi, hogy be fog következni a jelenlegi erélyes vezetés alatt — nagy a reményünk.

Belföld.

A vármegyei tisztviselők fizetésfelemlése hosszas magára várattatás után a napokban jött le a miniszteriumból. A hozzáfűzött reményeknek azonban nem felel meg teljesen, mivel a fizetés felemlés ez évi július hó 1-étől van engedélyezve, míg azt január elsejéig visszamenőleg várták. Az ilyen-

ben lép fel a szerzett idegesség, annál kevésbé tudjuk a specialis betegségi okokat kideríteni, — minél később, annál biztosabban. Ennek kettős oka is van. A zsenge kor ártalmi közül nehéz kiválasztanunk azokat, melyek öröklött dispozió nélkül is hatékonyak, mert hisz a betegség utáni üdülés is olyan, mely sokszor nyomor és tuleröltetés nélkül is idegességet képes okozni, — másrészt fiatalabb korban a szervezett romlékonysága is nagyobb és oly parányiak lehetnek az okok, melyek felhalmozódnak, hogy bár eredményüket látjuk az idegességben, — az okok maguk homályban maradnak.

Sokszor nehéz a szerzett idegesség okait külön választanunk a már kész betegség tüneteitől. Így sokszor találkozzunk idegesek történetében az onaniával, alkoholizmusszal és tulságos szorgalommal, melyek ugy látszanak, mintha az idegesség okai volnának, azonban az eseteket közelebbről nézve, látjuk, hogy mindháromnak alapja a már kifejldött idegesség gyengült vagy kórosan fokozott akarateréje s így a mi oknak látszott, az valójában csak tünet. Tagadhatatlan, hogy eme viszony miatt az idegesség sokszor ugyszólván mint a lavina, önerejéből fokozódik.

A szerzett idegesség okainak tárgyalásánál lép-ten-nyomon oly ártalmakra bukkanunk, melyek csak relativ értékűek s csak azokra hatékonyak, a kik legalább is dispozióit örökölték az idegességre. Észrevétlenül látjuk így a szerzett és a terheltségi idegesség okait egymással összefonódnai. Azokra nézve, a kik csupán az idegességre való hajlamot örökölték, ártalmasak ugyanazon tényezők, melyek az egészségesekre csupán nagyobb fokukban olyanok, — ehez hozzájárul számos oly behatás, mely rájuk nézve ártalmas, míg a terheltségre nem is reagálnának rá. Így látjuk pl. hogy a szülői háztól való távollét, — ha különben jó körülmények közé jutottak, — sokakra nézve teljesen ártalmatlan, míg mások, kik eddig még nem voltak idegesek, oly mértékben siny-

formán érzékenyen megkárosított megyei tisztviselők ez ellen a miniszterhez felterjesztéssel élnek, melynek igen valószínűleg már csak annyival is inkább meg lesz a fogantaja, mivel azt megelőzőleg a képviselőházban is ilyen értelemben szavazták meg.

Az ifjuság testi nevelése. *Wlassics* Gyula vál-lás- és közoktatásügyi miniszter az ifjuság testi nevelése érdekében az érdekelt iskolai és városi hatóságokhoz rendeletet bocsátott ki, melyben a következőket mondja:

A játéknak mint nevelési eszköznek mindenpedagógiai tekintély által elismert fontosságát szemelött tarva, a játékok különböző neveit az új középiskolai tantervekbe is felvették a testgyakorlás tanításának kiegészítő részekül, — és nagy sulyt helyeztek arra, hogy tényleg azon figyelemben részesüljenek, melyet pedagógiai értéküknel fogva érdemelnek, de mily szükséges is, hogy a tantervbe való felvételük meddő ne maradjon. A kitűzött cél elérésére sürgős szükségnek mutatkozik mindenekelőtt a középiskolákat játékszerekkel ellátni, mert ezek nélkül a játékok gyakorlására nincsen mód. Sajnos, hogy a legkevesebb középiskola rendelkezik erre alkalmas térséggel. A tapasztalás bebizonyította ugyanis, hogy, minden középiskola legalább 200 méter hosszúságú és 100 méter szélességű játszótérre igényel és általában, minél nagyobb a játszótér, annál alkalmasabb. Oly városokban, hol több középiskola van, közös játéktér szükséges, melynek dimenzióit az iskolák számával arányosan kell megállapítani. Általában ily nagy térségek kihasítása, iskolai célokra átengedése csak az illető városoknak az ügy iránt való meleg érdeklődése és áldozatkészsége mellett lehetséges. A tanügy és különösen a te-nevelés ügye iránt való érdeklődésre és az ezt kifejezésére juttatásnál áldozatkészségre számít a miniszter, a mikor a városi hatóságoktól játszótérhelyül alkalmas terek kihasítását kéri az ifjuság számára.

Képviselőválasztók névjegyzéke. Udvarhely-vármegye központi választmányának 1899. évi jun. 15-én hozott határozata folytán a törvényhatóság kebelében alakított udvarhelyi, homoródokládi és sz.-kereszturi választókerületek képviselő választóinak ideiglenes névjegyzéke a lehető felszólamlások és észrevételek megtehetése czéljából *július hó 5. napjától 25. napjáig* mindenik nagyközség községi házában és illető körjegyzői irodájában, az összes ideiglenes *névjegyzékek* egy példánya pedig Sz.-Udvarhelyt, az I. aljegyzői irodában, nyilvános megtekinthetés végett kitéve fog lenni. A felszólamlások benyújtásának határideje *1899. július 5-15-ig* (bezárólag), az észrevételeké pedig *július hó 16-25 ig* (szintén bezárólag) terjed, az ezen határidőn túl érkező felszólamlások és észrevételek érdemleges figyelembe vétel nélkül fognak elutasítottatni. A névjegyzék összeállítására vonatkozó minden beadvány bélyegmentes és a beadványhoz szükséges hivatalos bizonyítványok, kivonatok s más okiratok is bélyeg nélkül szolgáltatnak ki az érdekeltek kérésére.

lenek a hazavágyódás által, hogy ez rövid idő alatt a legsúlyosabb idegességet képes okozni.

Az öröklékenyen hajlamosak alkalmi okai között talán legfontosabb az iskoláztatás, — nemcsak az oly gyakori szellemi tuleröltetés miatt, hanem számos más tényező miatt is, melyek az iskolába járással egy medret mosnak. Ilyen a felelni nem tudástól való félelem, az iskolai büntetések, a vizsgák és a rossz pajtások; ez utóbbi forrásból elég, ha csak az onaniára, a korai dohányzásra, esetleg az iszákosságra, kártyázásra és éjjelezésre utalok.

Ha most szemügyre vesszük azokat, a kik ideges dispozióval születtek és azokat, kik örökölték a kész betegséget, — ugy mindkét csoportnál azonos kórokozó tényezőkkel találkozunk, csupán különböző fokban. A szülőknél kell itt a gyermek betegségének csirait kutatnunk. Leggyakoribb, hogy a szülő, vagy azok egyike maga is ideges, — sokszor másféle idegbetegségeket találunk a szülőknél, mint pl. iszákosságot, epilepsziát stb., — még gyakrabban nem az idegrendszer speciális bántalmait, hanem tuberkolózist, szifilist, diabeteszt, szervi szivbajokat stb. Többnyire súlyosabb a terheltség, ha a szülő mindketteje beteg, legyen bár betegségeik egy és ugyanaz, vagy különféle. Végül az ideges terheltség kuforrását nem épen ritkán a szülők egymáshoz való vérrokonságában találjuk.

Kiemelendő még a nehézség, hogy sokszor nem sikerül megkülönböztetnünk az igazán örökölt és a nevelés által beplántált idegességet. Nem tudjuk azonban kor innenső küszöbét megállapítani, mely előtt a szülő pszichikai befolyása hatástalan, — de ez többnyire szükségtelen is, mert legtöbbször a szülő egy-uttal gyermekök első nevelői is. Látunk azonban példákat, midőn a születése óta szülőitől izolált gyermek öröklő nemcsak valamely szülője idegességét, hanem annak specialis színezetét is, — másrészt nem tagadható, hogy a már születése óta szüleitől távol élő gyermek mostoha nevelése oly sok ártalmat

Gróf Haller János.

Haller gróf főispán távozása immár befejezett tény. A még a mult hónapban a változott politikai viszonyok következtében beadott lemondását a király elfogadta s helyére Hollaky Árhurt, Hunyadvármegye alispánját kinevezte, s az a mai napon a hivatalos lapban is meg fog jelenni.

Haller zavaros időben jött vármegyénkbe, a midőn maguk a vezető politikusok sem tudták kiismerni a helyzetet és a jóbarátot s nem sokára idejövetele után erélyes fellépésével, nyilt, őszinte és férfias magatartásával csakhamar helyreállította a hivatalos rendet s a társas-életnek föllendülést adott.

Nem essayt akarunk írni gróf Haller Jánosról, a kiben a megelőző kormány megtalálai vélte azt a férfit, a kit képesnek itélt helyreállítani a rendet ebben a vármegyében. Sokaknak nem tetszett idejövetele. Hanem ez szinte természetes is volt. Megmozgatott mindent, még a leghagyományosabb szentséget sem kimélte; így tehát ellenségei is voltak mind végig.

A sors ugy akarta, hogy főispán legyen. A kötelességérzet diktálta neki elfogadni ezt a cseppet sem irigylendő állást s ott hagyta a boldog és megelégedett családi életet, eljött mi-hozzánk szolgálni a közügynek, kitéve magát a politikai élet számtalan kellemetlenségeinek. A sors, mely ellen védekezni nem lehet, állította oda, a hol mondhatni legkevésbé tud teremteni a tudomány. És ő ott alkotott. Ha más hová állítja a kötelesség, ma egyéb érdemeiért ir-nók e sorokat, de a munka, a siker és a monumentum más téren se maradtak volna el. Mert ezekre predesztinálta őt a kormány végzete, neki magának kegyetlen fátuma. Az a fátum: mely a kötelességnek és a dicsőségnek imádásából ered.

Nem kutatjuk, nem kutathatjuk, vajjon mindazon remények és várakozások, melyek az ő tevékenységéhez fűződtek mind teljesültek-e? Hiszen egy ily céltudatos, fáradságot nem is-

rejthet, melyek az okok mérlegén lenyomják a terheltséget.

Eltekintünk most a szülők azon befolyásától, melyet a nevelés rejt magában és nézzük csak magát az örökséget, mely a gyermek idegességének forrása. Sokszor az átöröklés egy generációt átugrik és a nagyszülők idegességét latjuk ujra élni az unokában. Azt kell állitanunk, hogy sokan örökölték az idegességre való hajlamot, hanem — talán kedvező életkörülményeik miatt — az örökség kiaknázatlan marad s maguk soha sem lesznek idegesekké. Azonban ezen öröklött töke sokszor el nem vész és már az illető gyermeke — talán mert több alkalmi okkal találkozott, mint szülei, — ismét ideges. Ennek egyszerű bizonyítéka, hogy ugyanazon szülők gyermekei közül egyik idegessé lesz, a másik nem; már pedig feltételezhető, hogy mindkettő azonos örökségben részesült. Épen ezért, ha valaki nek ideges terheltségét kutatják, nem szabad megállanunk a szülőknél, — ha azokat nem találtuk idegeseknek, — hanem szemügyre kell vennünk a szülők testvéreit is. Ha azok valamelyikénél idegességet találunk, már talán némi bizonyítékát nyertük, hogy a szülők is terheltek voltak, még nagyobb bizonyítéka ezen feltevésünknek, ha felfedezzük a nagyszülők idegességét.

Az átöröklés maga sokszor direkt, máskor indirekt. Direktnek mondjuk, ha a szülő betegsége mintegy folytatódik a gyermekben, ez azonban a ritkább esett. Legtöbbször egy láncszem tolakodik be, mely az átöröklést közvetíti. Ilyen láncszem az öröklött alapon jelentkező rachytis, hydrocephalus, encephalitis, tuberkulózis, szifilis stb.

Az öröklött idegesség, vagy ideges hajlam sokszor már a betegségtől el is tekintve nyilvánvaló az egyén jellemében, külsejében. Az ily nyilvánvaló ideges terheltséget degenerációnak, hordozóját pedig degenerálnak szoktuk nevezni. A jellem és külső azon ismérveit, melyeknél fogva valakit degenerálnak állitunk, a degeneráció jegyeinek, sztigmainak nevezük,

merő, semmi akadálytól vissza nem riadó, vármegyéje érdekében kifejtett tevékenységtől elismerésünket még akkor sem tagadhatnók meg, ha az óhajtott siker váratna magára; annyival kevésbé tagadhatjuk meg itt, hol a sikerek már nyilvánultak és a komolyabb kételkedőt is azon állapotnak az összehasonlítása, mely előtte volt, azzal, a melyet ő megteremtett, kételyeinek alaptalanságáról képes meggyőzni.

Érdemeivel, szorgalmával foglalkozva jut eszünkbe az a nemtelen megtámadás, mely őt éppen e hó folyamán egy éve érte; és eszünkbe jut e vármegye népének az a spontán megnyilatkozása, melyben akkor őt részeltette. Diadal ut volt az a megye határáról fel egészen városunkig, a hol tovább folyt az ünnepeltetés s ekkor tetszett ki igazán az a ragaszkodás, a melylyel ő hozzá a megye népe volt.

A tünődő ember, a ki kétségbeesve nézi az örökké folyamatban lévő harcokat a politikában, a politikusok kopását, letörését, a bűnöket, melyeknek halleluját zengenek és az eredményeket, a melyeket megköveznek, a tünődő ember meglepetve áll meg most:

— Bizony mégis csak érdemes dolgozni a közügyekért.

Jól emlékezünk még arra az időre, midőn elfoglalta magas állását, milyen hidegen, bizalmatlanul fogadták; s mennyire értékesebb tehát az a népszerűség minden más népszerűség fölött, melyet Haller szerzett meg itt magának, a hol közismeretes az elfogultság az ilyen magas állású emberek irányában. Lassan, fokról-fokra hódította meg az embereket, szinte egyenként s ma, midőn a távozásra befejezett tény, szinte az egész megye közönsége fájjalja távozását.

Mit végzett főispánkodása alatt, azt mindannyian jól tudjuk. Megmutatta, hogy az is hivatal, a melyben először dolgozni kell, a melyet mindvégig lelkiismereten teljesített is.

Ez érdeme, dicsősége, melynek koszorúja nem fog elhervadni! . . . —k.

A jellem ily degeneratív sztigmiá között legfontosabbak a hazudásra, különczkedésre, gonosz csínyekre való hajlam. E mellett sokszor koraérettségét, máskor visszamaradt szellemi fejlettséget találunk; igen gyakori egyes speciális tehetségek fényes kifejlődése, míg a többiek feltűnően alantas fokon maradnak. Sokan kiváló zenészek, matematikusok lesznek, de minden más téren felszegek-ügyefogyottak. Gyakori a bigott vallásosság, világotudási hajlam, — a nemi ösztön korai ébredése; ez utóbbi sokszor pervers alakban. A degeneráltak sokszor jól betöltik helyüket a társadalomban, de majdnem mindig valamely irányban tulzók: kiszámíthatatlanok és szeszélyesek, — máskor túl pedánsak, — általában az mondható, hogy szellemükben és karakterükben az egyes alkatrészek aránytalanok.

A degeneráció külső sztigmiá alkotják együttevén az ideges habitust. Külön-külön véve részben olyanok, melyek keletkezése a méhéletre vezethető vissza, ilyenek a szabálytalan alakú fülek, pigmentált iriszok, tulvastag vagy behasított ajak, anyajegyek, leukoderma, albinizmus stb. Másik részét a sztigmiáknak az öröklékely terheltség közvetítő betegségei, mint a hydrocephalus, rachytis, encephalitis stb. hagyják vissza, minők az agy- és arckoponya difformitásai; tulmeredek homlok tulságosan nagy, vagy kicsiny koponya, nyeregfej, lépcsőszerűen kiálló tarkó pikkely, széles orrgyök, besüppedt orr, asszimetria a koponyában v. arcban, előre álló állkapocs, rovátkolt és rendetlen állású fogak, kancsal-ság, — végül néhány működési anomália, mint beszédhibák, dadogás, nystagmus, stb.

Általában tapasztaljuk, hogy nincsenek oly okok, melyeknek monopoliumuk volna arra, hogy mindég csak idegességet okozzanak és soha más valamit, mert a természetben minden, a minek rugója látszólag csak egy erő, tényleg még számos más, — talán rejtett és talán másodrendű, — de hatásában számításba veendő erő eredője.

Ujdonságok.

Erdészek kinevezése és áthelyezése. A földmivelési miniszter Fás Gyula kir. főerdészt a helybeli, Parragh Béla keresztúri főerdészt a dévai erdőhivatalhoz erdőmesterekké; Esztergár Bálint kir. erdészt a kolozsvári erdőhivatalhoz főerdészsé; Ráduly János erdészjelöltet a székelykeresztúri erdőgondnoksághoz erdészsé; Tompa Kálmán és Krausz Ernő erdészjelölteket a székelyudvarhelyi erdőhivatalhoz erdészekké; Spielhauer György gyakornokot a nagyszebeni erdőhivatalhoz erdészjelöltté; Lukácsffy Elek gyakornokot a székelyudvarhelyi erdőhivatalhoz erdészjelöltté; Iváskó Sándor gyakornokot a fogarasi erdőhivatalhoz erdészjelöltté előléptette és áthelyezte. Ugyancsak hasonló minőségben áthelyezte Jíron Bernát gyakornokot a nagyszebeni és Simonek Gotthárd gyakornokot a dévai, Vigh Géza trencsényi gyakornokot a székelyudvarhelyi erdőhivatalhoz.

Köszönetnyilvánítás. Roth Gusztáv segesvári fényképész Sebesi Ákos főgondnoknak majdnem életnagyságu, pompásan sikerült arczképét, melyet a közönség is ismer egy kirakattól, a ref. kollegiumnak ajándékozta, miért szíves köszönetet mond Roth fényképésznek az intézet igazgatósága.

Hymen. Szemerjay Ferencz ma tartja eljegyzését özv. Márkusfalvy Lajosné kedves leányával Katival Marosvásárhelyen.

Udvarhelyvármegye közigazgatása. A közigazgatási bizottság gróf Haller főispán elnöklete alatt szerdán, 14-én délelőtt tartotta meg juniusi ülését, melyen a múlt havi közigazgatási állapotokról szóló jelentéseket vették tudomásul. A tagok közül jelen voltak: Jakab Gyula, Ádám Albert, Sándor Mózes, Ugron István, Diószeghy Samu, Roediger Gyula, Diemár Károly, dr. Valentsik Ferencz, Lántaky Sándor, Persián János, dr. Keith Ferencz, Szabó Gábor, Ferenczy Károly. — Elsőnek Jakab Gyula alispán olvasta föl általános jelentését. Bejelenti, hogy szabadságideje e hó 8-án letelt s így állását ismét elfoglalta. Iktatóra érkezett 2158 db. hátrálék volt 658; ellátott 2302 db. A közre, személy- és vagyonbiztonságot zavaró valamely nevezetesebb cselekmény nem lett elkövetve. — Ugron István árvaszéki elnök jelentése szerint ápril hóról ájtött 169, érkezett 2223, hátrálékban maradt 95 ügydarab. Gyámság alatt 9827, gondnokság alatt 470 egyén volt. Székely-Udvarhely városnál iktatóra érkezett 74, ájtött 9, a melyekből 17 nem lett elintézve. Gyámság alatt 174 egyén volt. — Dr. Ráczkó Samu tb. főorvos jelenti, hogy a közegészségi állapot az előző hóhoz viszonyítva kedvezőnek mondható, mivel a magánorvosi gyakorlatban szórványosan felmerült betegülési esetek: a légző és emésztő szervek hururutos bántalmái, tüdőlob, csusz, többnyire szelid lefolyásuk voltak és gyógyulással végződtek. A ragályos betegségek közül felmerült a hasi hagymáz 2, kanyaró 1, roncsoló toroklob 4 községben 11 esetben, kik közül meghalt 4 gyermek. Pellagrás betegülés találtatott Szt. Demeter és Szt. Erzsébet községben 1—1 asszonynál. — Sándor Mózes kir. tanfelügyelő, mint a múlt havi jelentésében is említette, az iskolák látogatása befejeztetett s a külső szolgálat csak annyira szorított, hogy az Agyagfalva, Etéd és Siklód községek előljáróságai a helyszínen tárgyalás folytattatott az ottani iskolák államosítása iránt. — Diemár Károly kir. ügyész jelenti, hogy a központi fogházban 4 vizsgálati, 28 elítelt; a keresztúri j. b. fogházában 25 elítelt; a h.-oklándi j. b. fogházában 15 elítelt, összesen 4 vizsgálati és 69 elítelt fogoly volt letartóztatva. — Roediger Gyula pü. ig. helyettes jelentése szerint egyenes adóban befolyt 19243 frt 75 kr, hadmentességi díjban 11274 frt, bélyegdij- és jogilletékben 7316 frt 84½ kr, fogyasztási és italadóban 42710 frt 16½ kr, dohányjövédékben 17524 frt 51 kr. Ideiglenes házadómentesség 48 esetben engedélyeztetett. — Diószeghy Samu kir. főmérnök: Ugy az állami, mint a törvényhatósági közutak, azok műtárgyai és tartozékai jók voltak. A bethlenfalva — csekendi utszakasz hengerelési munkálatainak biztosítására vonatkozólag azárlejtés a m. hó folyamán megtartott, de kedvezőtlen eredménnyel s így kénytelen volt a miniszterhez azt a javaslatot tenni, hogy annak végrehajtását házilag rendelje el. A szakiskola kibővítési munkálatait részben helybeli, részben budapesti vállalkozók nyerték el s annak végrehajtása folyamatban van. — A tárgysorozat 85 pontból állott, melynek letárgyalásával gróf Haller főispán érzékeny szavakkal vett búcsut a bizottságtól, mivel mint magán uton értesült, ő felsége lemondását elfogadta s az most jelenleg a miniszteriumban van. A rövid, de kedves szavakkal

telített beszéd a bizottság minden egyes tagját nagyon meghatotta, mely után Sándor Mózes kir. tanfelügyelő próbálta a bizottság határtalan ragaszkodását és veszteségét tolmácsolni. A gyűlés 12 óra előtt már véget ért.

A párisi kiállítás. A párisi kiállítás kormánybiztossága a következő közlemény közzétételére kért fel bennünket: Az 1900. évi párisi nemzetközi kiállítás már április hó első felében nyílik meg s figyelemztetjük a magyarországi kiállítókat, hogy a kiállítási tárgyaknak a szabályzat értelmében legkésőbb 1900. évi február hó derekáig a helyszínén kell lenniök és a szállítások decz. havában fognak megindulni.

A ref. kollegium évszázó ünnepélye. A ref. kollegium jutalomkiosztás, zene- és énekpályázatokkal kapcsolatos ünnepélyét ma délután 3 órakor, a kollegium nagytermében tartja meg a következő sorrenddel: 1. Aria az Attila cz. dalműből, Verdítől. Ifj. zenekar. — 2. A pályázatok eredményének kihirdetése, jutalmak kiosztása. Igazgató. — 3. „Rég veri már a magyart a teremtő“ Szöllősi Attilától. Vegyes kar tenor-soloval. Ifj. ének- és zenekar. — 4. Szaval Márton Árpád VIII. g. o. t. — 5. Vonós négyes (Andante és Menuetto) Haydn-tól. Előadják Baku Róbert VIII. g. o. t. (I. hegedű), Félégyházi Ernő VIII. g. o. t. (II. hegedű), Kovács Lajos VII. g. o. t. (mély hegedű), Mőkesch Frigyes VII. g. o. t. (gordonka). — 6. Gorsírásverseny a Vajda Rózsikaféle alapítványnak egy 3 és egy 2 frtos jutalomdíjára. — 7. Pályázat hegedűvel a gróf Haller-féle jutalmakra és a Dániel-féle (5 frt) jutalomdíjra. — 8. Pályázat fuvalával (jutalma 2 arany). — 9. Pályázat gordonkával (jutalma 1 arany). — 10. Énekpályázatok népdalokkal a Haller-féle 1 arany s a Gyárfás-féle 2 frt 50 kros jutalomdíjakra. 11. Induló, Goll-tól. Ifj. énekkar.

Tornaversenyek. A főreáliskola ma délután 3 órakor tartja meg tornavizsgáját az intézet tornacsarnokában. — A kath. főgymnasium tornavizsgája 22-én, csütörtök délután 3 órakor lesz ugyancsak az intézeti játszótéren.

Érettségi vizsgálatok. Az áll. főreáliskola 8. osztályu tanulóinak érettségi vizsgálatára 12-én történt meg Kuncz Elek kir. főigazgató és Haraszti Gyula kormánybiztos jelenlétében. Az eredmény igen kedvezőnek mondható, amennyiben a jelentkező 9 tanuló közül egy sem bukott el. Jelesen érettek: Molnár Géza, Neuirth János; jól érettek: Porr Alfréd, Steiner Mór, Várterész Jenő; egyszerűen érettek: Fleischer Mihály, Frass Károly, Kercsed Endre.

A kath. főgymnasiumban az érettségi vizsgálatok e hó 13—15 napjain voltak Kuncz Elek főigazgató és Jung-Cseke Lajos apát-plebános, püspöki megbízott jelenlétében, szép sikerrel. Szóbeli vizsgálatra állott 27 ifju, kik közül jelesen érettek: Adám Béla, Madarász Félix és Soó Domokos; jól érettek: Botár Béla, Czibulás Zsigmond, Grosz István, Kovács Jenő, Márton Andor, br. Pongrácz Károly, Rettegi Imre és Szabó György; egyszerűen érettek: Cserey József, Cseresznyés Béla, Frölich Ottó, Gábor Pál, Gergely Dénes, Glatz Károly, Kovács Béla, Lakatos Tivadar, Szabó Endre, Szilágyi Béla, Tamás Péter és Voloncs István; javító vizsgálatra utasítottak: Kiss Albert, Lukácsffy Elek és Páll Sándor; ismétlő vizsgálatra utasítottak: Radó Arthur.

Emléket az agyagfalvi rétre. Ujabb adakoztak: Szabó Dénes gyűjtőívén 70 kr, Gál Sándor gyűjtőívén 2 frt 25 kr, Kelemen Albert gyűjtőívén 5 frt, Kelemen Béla által, a muzsnai iskola-gondnokság által tartott ünnepélyen begyűlt tiszta jövedelemből 6 frt 13 kr, összesen 14 frt 08 kr, ezt hozzáadva a már begyűlt 744 frt 50 krhoz, az alapösszege tesz 758 frt 58 krt. Fogadják a nemesszivü adakozók hazafias adományukért a végrehajtó bizottság szíves köszönetét. Ferenczi János v. biz. péuzt.

Tudomásul. A ref. kollegium igazgatósága az érdekelt szülők tudomására hozza, hogy az előkészítő (4-ik elemi) osztály az 1899—1900-ik tanévben is fenn fog állani.

Esik . . . Bizony úgy tetszik, hogy csakugyan leszámoltunk még egy jó darab időre a napsugarakkal, amin, ha Falb ur jóslatának hitelt adunk, nem is kell valami nagyon megütköznünk. Szomorú, vég nélküli szürke fátyol borult a világra; felhős az égboltozat és esik, esik szakadatlanul. De még csak ha esnék! Hanem mindenfelől havazásokat jelentenek s az idő olyan hűvösre vált, hogy a téli felöltők megint csak előkerültek nyári álomhelyükről. És mintha a szívünk is köszönre fülne, olyan nyomasztólag, zsibbasztólag hat a kedélyünkre ez a szomorú idő ilyen nyári napokon. A természet egy

ködbe borult, s mintha a nyári holdvilágos éjszaka nem is e világból való gyönyörűség volna, olyannyira átvette az őszi időjárás magát, mikor a természetet nem uralja egyéb, mint költészete a hervadásnak, az elmulásnak... És vigasztalni sem tudjuk magunkat. Olyan szürke az égboltozat, ólmos az atmoszféra, hogy a nap sugarát látjuk-e meg viszont egyhamar, vajmi csekély a reményünk.

Bucsu-vacsora és fáklyás zene. Gróf *Haller* főispán távozása alkalmából holnap, 19-én, az ő tiszteletére fáklyás zene lesz, mely után a Budapestszállóban este 9 órakor társas vacsora lesz. Egy teríték ára 2 frt 50 kr.

Az első Kossuth-szobor. Az erdélyi első Kossuth-szobrot 11-én leplezték le Maros-Vásárhelyen. A fővárosból délelőtt tíz órakor érkeztek Marosvásárhelyre a vendégek, a kik között ott voltak: *Kossuth* Ferencz, *Papp* Elek, dr. *Feilitzsch* Arthur és *Pichler* Győző képviselők, *Pósa* Lajos és *Szabolcska* Mihály is. Ezrekre menő közönség fogadta a pályaudvarban a vendégeket, a kikhez *Lázár* Benedek főkapitány intézett beszédet. Kétszáznegyven lovasból álló bandérium kísérté a vendégek kocsisorát a városba. A leplezési ünnepélyt délben tizenkét órakor nyitották meg a őrök és a színházi énekesek Hymnussal. *Kabdebó* Ferencz kir. közjegyző tartotta a főlavató beszédet, amelynek befejeztével leplezték a szobrot, amely *Köllő* Miklós sikerült alkotása. A felsőharaszi sárga márványra nyugó szobor éppen szemközt áll Bem szobrával. A közönség lelkes éljenzésének lecsillapultával *Szabolcska* Mihály elszavalta alkalmi költeményét. Bedőházi kollegiumi igazgató hosszabb beszédben méltatta Kossuth hervadhatatlan érdemeit. A szentgeriezei székelek szép éneke után *Pósa* Lajos hatással szavalta el „Zengő szobor” című költeményét. Erre a város polgármestere rövid beszéddel a város gondozásába vette a szobrot, amelyet Marostordavármegye, a szomszédos vármegyék és városok, egyesületek kiküldöttei megkoszorúztak. A szobor megkoszorúzása után *Kossuth* Ferencz, engedve az ohajnak, beszélt, smint a Kossuth név viselője köszönetet mondott a szép ünnepélyért. Az ünnepélyt a Szózat eléneklésével fejezték be. Két órakor 212 terítékű diszebed, délután az Erzsébet-ligetben hangveéseny és táncmulatság, este pedig a színházban diszeledás volt. A szobor talapzatára városunk koszoruját dr. *Gyarmathy* polgármester tette le, melynek felirata a következő volt: „Székely-Udvarhely város — a szabadság apostolának.” A megyei és városi küldöttek hétfőn este érkeztek vissza városunkba.

Elfogott székely-leány kereskedő. Kézdi-Vásárhelyen a napokban letartóztatták *Ráduly* Györgyöt, ki az utolsó hónapokban magából a kézdi járásból 261 székely leányt szöktetett át Romániába. A lelketlen ember egyszer már ült két hónapot hasonló üzelmek miatt. Nagyon helyén volna, hogy most szigorúan megbűnhődjék s intő példaul szolgáljon czinkostársainak is.

Tűzoltók jünálisa. E cím alatt már szinte rovatot nyitottunk lapunkban. A mult vasárnapra tervezett nyári táncmulatságot a hirtelen kerekedett rossz időjárás következtében nem lehetett megtartani, amit a készülődő közönségnek dobszó útján hoztak tudomására. Nyári mulatságoknál bevett szokás szerint természetesen azt így a legközelebbi vasárnapra halasztották; tehát a mai napra. Kíváncsiak vagyunk, hogy, amidőn a meterologiai intézet is állandó csapadékot jósol, valjon fog-e kedvezni vagy pedig ismételen olyan mostonán bán el szegény tűzoltó egyletünkkel az időjárás, mint a mult vasárnap.

Petőfi regék. A magyar szabadságharcz hősi dalnokáról, *Petőfi* Sándorról, a legnagyobb magyar költőről tömérdek legenda kering a nép között. *Péterfi* Tamás versben és prózában feldolgozta e regéket és csinos füzetben kiadta Marosvásárhelyt. Az érdekes művecske ára 30 kr.

Utazás Buenos-Ayresbe. *Propper* N. János budapesti keresk. akadémiái igazgató, az Országos történelmi ereklye-muzeum igazgatósága megbízásából *Czecz* János, a magyar szabadságharcz hős tábornokának 50 évi számkivetettsége alkalmából leendő üdözölésére egy társas kirándulást tervez Délamerikába, Argentina köztársaság fővárosába, Buenos-Ayresbe. Az indulás e hó 28-án Budapesttről, megérkezés július 19-én. Az utiköltség I. osztályu jegyekkel, kényelmes, teljes ellátással együtt 1058 frt. Levelek *Propper*hez intézendők, Budapestre (József-körut 15. szám.)

Az ev. ref. kollegium tanuló ifjuságának torna-vizsgálata, melyet a kitűzött időről, a mult vasár-

napról a kedvezőtlen időjárás miatt el kellett halasztani, részint idő előhaladottsága, részint az időjárásnak hirtelen változásai miatt, f. hó 13-án d u. 3 órától kezdődőleg tartatott meg a kollegium-kertben *Szabó* András és *Szabó* Árpád tanárok vezetése mellett. A tanulók katonás rendben, 3 szakaszba beosztva vonultak zászlókkal, dob- és kúrtszó kíséretében a vizsgálat színhelyére s ott az imponáns felvonulás után először a kisebbek csoportjával (I-III. oszt.) *Szabó* Árpád tanár mutatott be 10 szabadyakorlatot 8-as ütemben, majd műrendgyakorlatokat, zártrendű szabadgyakorlatot s végül néhány tornajátékot, mindeniket igen ügyes s a legszebb elismerésre méltó kivitelben. Erre következett a nagyobbak (IV-VIII) osztályok) vizsgálata két csoportban *Szabó* András vezetése mellett. Az I. csoport (IV-V. oszt.) a zártrendű szakaszgyakorlat legegyszerűbb oktatásait mutatta be s befejezésül néhány futó-, hadakozási és labdajátékot. A II. csoport (VI-VIII. oszt.) kiváló katonás magatartással és példás figyelemmel a zártrendű szakaszgyakorlat legmagasabb fokú, komplikáltabb alakításaival kezdte vizsgálatát, folytatva társas játékokkal és ütő-labdajátékokkal. Az ütőjátékok közül játszott a hazánkban annyira kedvelt hosszumétát; továbbá az angolok egyik legrégebbi játékát, a közmétát (Rounders) s az Egyesült-Államok nemzeti játékát, a négyes métát; a vizsgálat befejezéseül pedig széllabdával a harcziás határugót mutatta be. A vizsgálat végeztével megtartattak a szokásos versenyek a következő eredménnyel. Kiténtek: 1. *Futásból* (kisebkek versenyé) első lett *Soós* Árpád 3. o. t., 2-ik *Hegyi* István 3. o. t. 2. *Mászásból*: első *Ferenczi* Károly 2. o. t., 2-ik *Soós* Árpád 3. o. t. 3. *Távolugrásból*: a) a kisebbek versenyén: 1-ső *Hegyi* István 3. o. t. (4.35 m.), 2-ik *Soós* Árpád 3. o. t. (4.33 m.); b) a nagyobbak versenyén: 1-ső *Kovács* Lajos 7. o. t. (5.70 m.), 2-ik *Fosztó* Dénes 6. o. t. (5.55), 3-ik *Deák* Lajos 8. o. t. (5.52 m.) 4. *Magasugrásból*: a) a kisebbek közül *Hegyi* István 3. o. t. (1.40 m.) és *Bittó* István 3. o. t., b) a nagyobbak közül *Kovács* Lajos 7. o. t. és *Fosztó* Dénes 6. o. t. (1.75 m.) és *Deák* Lajos 8. o. t. 5. *Rudugrásból*: *Fosztó* Dénes

6. o. t. (2.52 m.) és *Marton* Árpád 8. o. t. 6. *Nyújtón*: a) kisebbek közül *Horváth* Sándor 3. o. t. és *Bittó* István 3. o. t.; b) a nagyobbak versenyén *Félegyházi* Ernő 8. o. t., *Horváth* Lajos 5. o. t., *Kovács* Lajos 7. o. t. és *Marton* Árpád 8. o. t. 7. *Gyűrűhintán*: *Horváth* Lajos 5. o. t., *Félegyházi* Ernő 8. o. t., *Marton* Árpád 8. o. t. 8. *Korlátón*: *Horváth* Lajos 5. o. t., *Félegyházi* E. 8. o. t., *Marton* Árpád és *Kovács* Lajos. 9. *Sulydobásból*: *Vajda* Loránd 7. o. t. (10 kilós vasgolyóval 7.32 m.) *Fosztó* D. és *Félegyházi* E.

Nyomatott *Becsek* D. Fia könyvnyomdájában.

RICHTER-féle HORGONY-PAIN-EXPELLER

Linimentum Capsici compos.

Ezen hirneves házi szer ellentáll az idő megpróbáltatásának, mert már több mint 30 év óta megbízható, fájdalomcsillapító beúzószólesként alkalmazatik köszvényél, csúzná, tag-szagattal és meghüleséknél és az orvosok által beúzószólesekre is mindig gyakran rendeltek. A valódi Horgony-Pain-Expeller, gyakarta Horgony-Liniment elnevezés alatt nem titkos szer, hanem igazi népszerű házi szer, melynek egy háztartásban sem kellene hiányozni. 40 kr. és 1 frt. üvegekben árban majdnem minden gyógyszertárban készletben van; főraktár: *Török* József gyógyszerésznél Budapestben. Bevásárlás alkalmával igen óvatossak legyünk, mert több kisebbberréki utánzat van forgalomban. Ki nem akar megkárosodni, az minden egyes üveget „Horgony” védjegy és Richter orv. jegyzés nélkül mint nem valódit utasítsa vissza.

RICHTER F. AD. és TSA., csász. és kir. udvari szállító, RUDOLSTADT (Thüringia).

Schimpf Frigyes

szobafestő- és mázólo-műhelye

Székely-Udvarhely, Bethlen-uteza.

Szives tudomásul! Üzletemet Medgyesről Székely-Udvarhelyre történt át-helyezése alkalmával a legtökéletesebben rendeztem be. Oly helyzetbe jöttem tehát, hogy évek hosszú során át fokozatosan fejlesztett mintázatokkal és a festésben, mázóolásban teljesen jártas munkásaimmal becses megrendelőimet a legjobban és leggyorsabban szolgálhatom ki.

A nagyérdemű közönség szives pártfogását kérve, vagyok teljes tisztelettel

Schimpf Frigyes.

M. kir. államvasútak.

Nyári menetrend.

Érvényes 1899. május 1-étől.

V.-v.	Gy.-v.	Sz.-v.	V.-v.	V.-v.	Gy.-v.	Sz.-v.	V.-v.
715			300	ind. Székely-Udvarhely érk.	159		620
731			316	Bikafalva	140		601
743			329	Bögöz	127		547
807			354	N.-Galambfalva	110		530
823			411	Bethfalva	1241		501
831			421	Székely-keresztur	1232		453
848			438	Ujszékely	1203		429
902			454	évk. Héjjasfalva ind.	1148		414
909			1025	Brassó		209	800
921			504	ind. Héjjasfalva érk.		1112	403
951	533	1140	532	Segesvár		1051	340
	654	101		évk. K.-Kapus ind.		945	213
	656	419		N.-Szeben			
	849	125		ind. K.-Kapus érk.		943	158
		433		évk. Kocsárd ind.		752	1054
		1030		M.-Vásárhely		1090	115
	854	443		ind. Kocsárd érk.		750	1042
	1046	645		Kolozsvár		555	833
	231	1117		Nagy-Várad		211	342
	750	620		évk. Budapest ind.		915	830

☞ Az indulási és érkezési idők középeurópai időre vonatkoznak.

☞ Az éjjeli idő esti 600 órától reggeli 559 perczig, a perczeket jelző számjegyek aláhuzásával vannak kitüntetve.

☞ Utánnyomat nem díjazatik.